

Systematikk i barnevernets undersøkellesarbeid

**Øivin Christiansen
RKBU – Vest, Uni Research Helse
Geiranger
30. september 2015**

«Systematisk» arbeid

På et overordnet nivå kan vi si at begrepet systematikk omfatter bestemte kjennetegn ved det pedagogiske tilbudet, som at det er **kunnskapsbasert**, **planlagt**, **organisert**, **begrunnet**, **reflektert**, **målrettet** og **helhetlig**.

Utfordringene oppstår når denne overordnede forståelsen skal **operasjonaliseres**, det vil si brytes ned til **praktisk handling**.

(NOU 2010: 8 Med forskertrang og lekelyst. Systematisk pedagogisk tilbud til alle førskolebarn)

CC

HAGEN GERD BARNEVERN

Gerd Hagen

BARNEVERN

FOLKETS BREVSKOLE
ARBEIDERSAMFUNNETS Plass 1 - OSLO 1

Dette innlegget handler om ...

- ✘ Hva menes med «systematisk undersøkelsesarbeid»?
- ✘ Noen kjennetegn ved undersøkelsesarbeidet i følge forskningen.
- ✘ Rasjonalitet og relasjon i undersøkelsesarbeidet
- ✘ Ulike tilnærminger i undersøkelsesarbeidet
- ✘ Når det skal forskes på undersøkelsesarbeidet...
- ✘ Gevinster og omkostninger ved standardiserte undersøkelser
- ✘ Fra undersøkelse til beslutning

Undersøkelsens formål

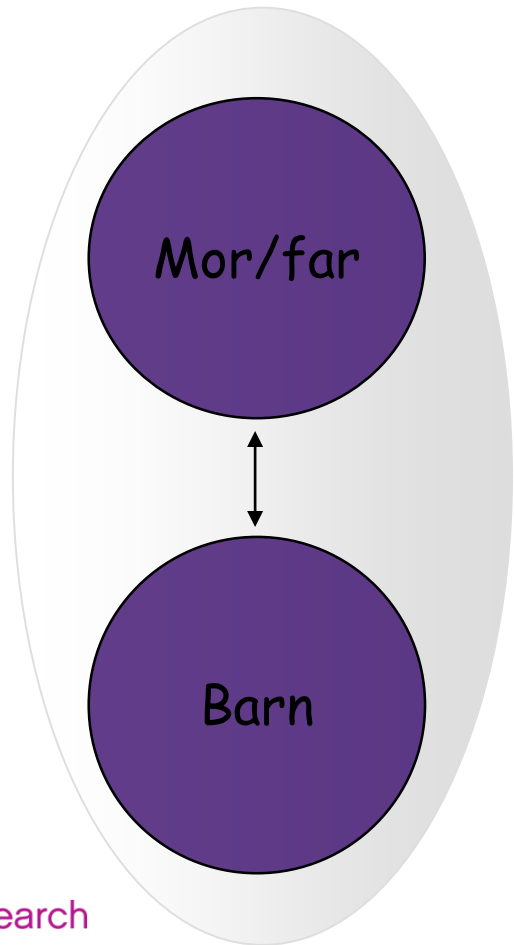
- ✓ Undersøkelser i barnevernet har til hensikt å identifisere og inkludere de barna som har behov for barnevernets tiltak, foreta valg av det mest hensiktsmessige tiltak og fatte beslutninger på “rett” tidspunkt.

Hva skal undersøkelsene lede fram til

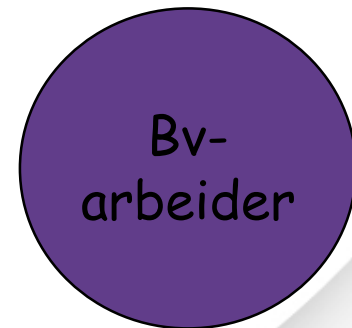
- ✓ **Deskriptive slutninger**
Fra tilgjengelig informasjon til antatt virkelighet, jamført med lovens kriterier
- ✓ **Kausalslutninger**
Begrunnet antakelse om at barnets vansker forklares ved foreldrenes psykiske vansker
- ✓ **Prediktive slutninger**
Begrunnet antakelse om hvordan barnet vil ha det på sikt; risikovurdering
- ✓ **Komparative slutninger**
Sammenligning av risiko- og utviklingsmuligheter gitt ulike intervensjoner og tiltak

(Backe-Hansen, 2003)

«Undersøkellesobjekt»

«Undersøkessubjekt»

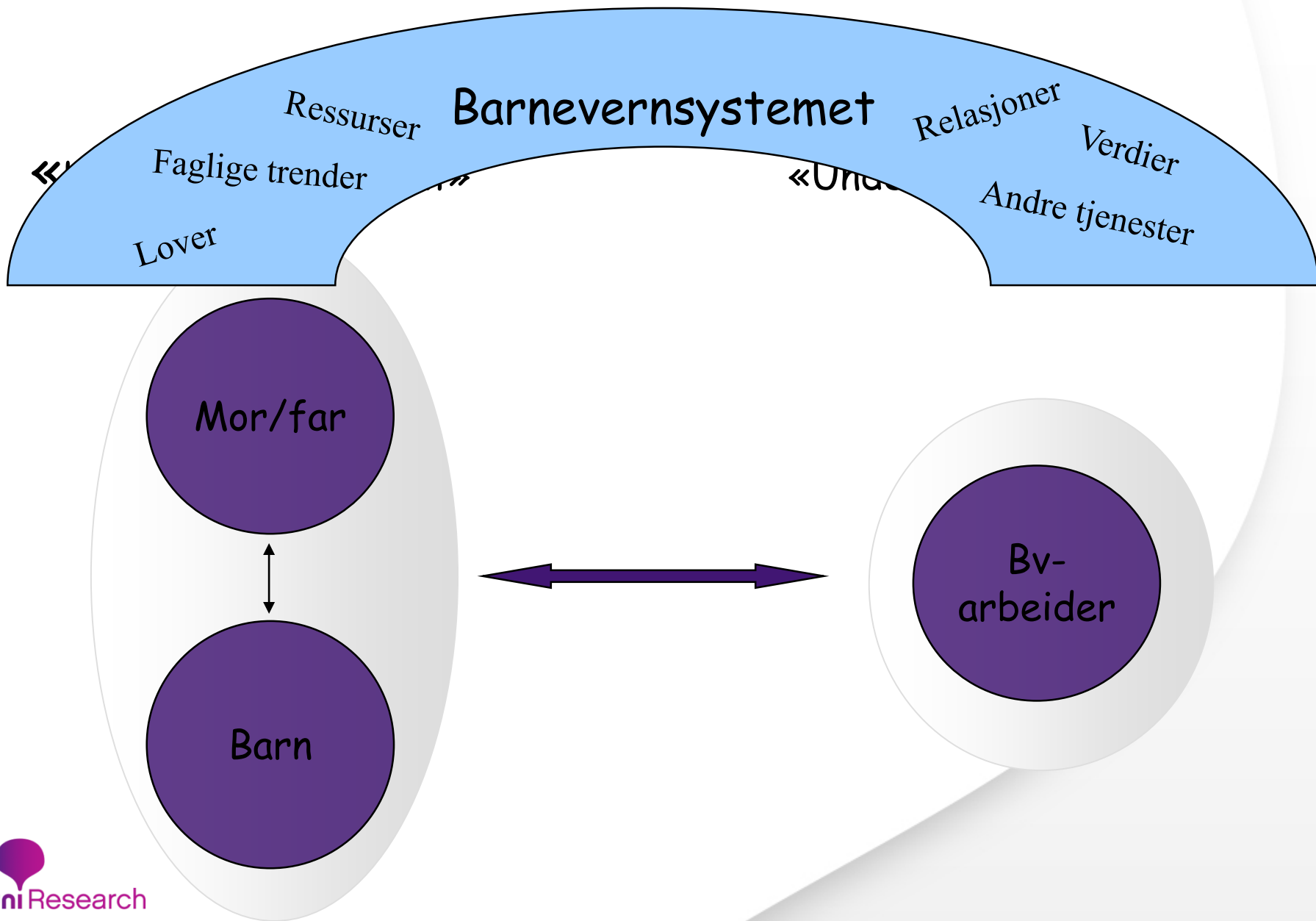
«Systematisk» arbeid

På et overordnet nivå kan vi si at begrepet systematikk omfatter bestemte kjennetegn ved det pedagogiske tilbudet, som at det er **kunnskapsbasert, planlagt, organisert, begrunnet, reflektert, målrettet og helhetlig.**

Utfordringene oppstår når denne overordnede forståelsen skal **operasjonaliseres**, det vil si brytes ned til **praktisk** pedagogisk **handling**.

Innholdet i begrepet systematikk lar seg ikke operasjonalisere uten å ta med **verdier, etiske vurderinger, normer, mellommenneskelige relasjoner, holdninger** og **idealer** som blant annet finner uttrykk i forståelsen av barn og barndom.

(NOU 2010: 8 Med forskertrang og lekelyst. Systematisk pedagogisk tilbud til alle førskolebarn)

Undersøkelsens tosidige formål

- ✓ Undersøkelser i barnevernet har til hensikt å identifisere og inkludere de barna som har behov for barnevernets tiltak, foreta valg av det mest hensiktsmessige tiltak og fatte beslutninger på “rett” tidspunkt.
- ✓ Undersøkelsene skal også legge grunnlag for samarbeid om tiltakene, evt. for henleggelse / henvisning.

Barnevernets to arbeidssett / tilnærminger

Prosessarbeid

Klienten som subjekt

Ressursorientert

Nærhet

Involvering

Individuell behandling

Beslutningsarbeid

Klienten som objekt

Problemorientert

Distanse

Vurdering

Likebehandling

***Undersøkellesarbeidet og
beslutningsprosessene
– noen hovedtrekk fra forskningen***

Vanlige svakheter i undersøkelses- og beslutningsprosessen

- ✓ Vanskeligheter med å korrigere førsteinntrykk i lys av ny informasjon
- ✓ Førsteintrykket påvirker hvordan man håndterer ny informasjon:
 - ✓ Informasjon som underbygger førsteinntrykket aksepteres og vektlegges lettere enn informasjon som går på tvers av dette
- ✓ For stor tillit til stereotype oppfatninger og teoretiske tolkninger, og til konsistens i informasjonen
- ✓ Overdreven vektlegging av informasjon som er iøynefallende og følelsesbetont *(Munro, 1999)*

Forskingskunnskap om undersøkelsesarbeidet

Noe av den norske forskningen:

- ✘ Studier av **reelle saker, dokumenter og intervju** (Christiansen, Havnen & Havik 1998; Drugli & Marthinsen, 1996; Holtan, 1997)
- ✘ **Dokumentanalyser** (Backe-Hansen, 2001, Engebregtsen, 2006; Skauge, 2010; Hennum, 2011)
- ✘ Studier av barnevernsarbeideres vurderinger ved **vignetter** (Voll 1995; Vogt Grinde, 2006; Bunkholdt, 2006; Skivenes & Stenberg, 2013; Rød & Heggdalsvik, 2014)
- ✘ **Brukererfaringer via intervju** (Ustvedt Christiansen, 1992; Midjo, 2010; Nordstoga & Sagatun, 2011; Marthinsen m.fl., 2013)
- ✘ Undersøkelsespraksis via **intervju med saksbehandlere og ledere** (Samsonsens & Willumsen, 2014; Lurie, 2014)

Ingen nyere studier som følger saksgangen fra melding til avsluttet undersøkelse, men det kommer...

Noen trekk ved barnevernets undersøkelser i følge norsk forskning I

- ✓ Foreldrene er i fokus
 - i praksis oftest fokus på mødre, fedre ute av fokus.
- ✓ Foreldres innstilling har betydning for om saksbehandler opplever det legitimt å fortsette undersøkelsen.
- ✓ Foreldrenes innstilling har sterk innflytelse på om undersøkelsens konklusjon blir iverksetting av tiltak.
- ✓ Et flertall av foreldre har positive erfaringer med barnevernet, inkludert undersøkelsene

Noen trekk ved barnevernets undersøkelser i følge norsk forskning II

- ✓ Barnet faller lett ut av fokus og er lite direkte involvert, i hvert fall basert på saksdokumentene.

”Barnas erfaringer kommer aldri ut av skyggen fra samhandlingen mellom de voksne”

(Ericsson, 2000, s.21)

Per Arne Rød, etter å ha foretatt en studie av samme barneverntjeneste med åtte års mellomrom:

«I den nye undersøkelsen fremkommer det et helt annet fokus på barnet enn i den tidligere undersøkelsen.» (Rød, 2014)

Barrierer for barns aktørstatus

- ✘ Oppfatninger og forståelser av barn
- ✘ Kompetanse i kommunikasjon med barn
- ✘ Strukturelle og organisatoriske rammer
- ✘ Hva som er vesentlig for beslutningene og sakens framdrift

Noen trekk ved barnevernets undersøkelser i følge norsk forskning II

- ✓ Barnet faller lett ut av fokus og er lite direkte involvert, i hvert fall basert på saksdokumentene.
- ✓ Mangelfull konkretisering av barnas behov
- ✓ En fare for at barn i alvorlig risiko ikke får hjelp.
- ✓ Forhold utenfor relasjonen foreldre-barn og relasjonen foreldre-hjelpeapparatet vies lite oppmerksomhet.
- ✓ Usikker eller mangelfull «match» mellom type/omfang behov og type/omfang hjelp.
- ✓ Rapporter og saksframlegg preget av rettferdiggjørende argumentasjon og manglende diskusjon av alternative beslutninger.

Andelen av undersøkelser som konkluderer med vedtak om tiltak er synkende

	Hele landet:	Møre og Romsdal:
2004:	53 %	59 %
2008:	50 %	57 %
2012:	47 %	53 %
2014:	44 %	46 %

(SSB, 2015)

Hva kan forklare denne utviklingen?

To strategier i undersøkelsesarbeidet

- ✘ Utgangspunkt i meldingens innhold og hva den aktualiserer av kartleggingstema og -områder.
jfr. «ikke gjøre undersøkelsen mer omfattende enn formålet tilsier» (§ 4-3, 2.ledd)
- ✘ Utgangspunkt i et strukturert kartleggingsverktøy som omfatter forhold som er vesentlig for barns utvikling, helse og trivsel.
jfr. hva «formålet tilsier»

Varierende fokus i barnevernets undersøkelser

Children
in need

Children
at risk

Assessment

Investigation

Behov:
Er barnets
utviklingsmessige
behov og velferd
ivaretatt?

Risiko:
Har mishandling,
overgrep eller alvorlig
omsorgssvikt funnet
sted, hvor stor er
sannsynligheten for at
det kan gjenta seg?

Ulike land, ulike strategier og status

- ✘ England: Lang erfaring med standardisert undersøkelsesverktøy, bekymring for økt fokus på prosedyrer og for lite på profesjonell kompetanse og dømmekraft (Munro, 2011)
- ✘ Sverige og Danmark: Tilpasning av det engelske verktøyet, har samlet erfaringer, behov for justeringer.
- ✘ Norge: Varierende praksis. Kvello-malen har stor spredning, men evaluering av den mangler.

Spørreundersøkelsen for ett år siden

- **Hva brukes av systematikk i undersøkelsen og hvilke erfaringer har man ved bruken?**
- Alle barnevernledere i landet mottok et elektronisk spørreskjema 11. september 2014
- 217 svar fra i alt 317 barneverntjenester (68%)

Hva vi ønsket svar på?

- **I hvor stor grad** brukes systematikk i barnevernets undersøkelsesarbeid?
- **Hva** brukes?
- Hva brukes **hvor**? Regionsvise forskjeller?
- Er det forskjell på **store og små tjenester**?
- Er det forskjell på hvordan tjenestene er **organisert**?
- Hva er **positive og negative erfaringer**?

Hva brukes av undersøkelsesmaler nå? (Prosent)

Undersøkelsemal	Kvello	Nygren	Fagtekst	Egenutviklet
Bruker ikke	60	2	16	49

Kvellomalen

✓ Bruker nå	60%
✓ Har brukt tidligere	8 %
✓ Har kun gjennomgått opplæring	17%
✓ Vurderer å ta i bruk	12%
✓ Har ikke brukt	4%

Nytt forskningsprosjekt 2015 – 2019

Oppdrag fra Bufdir

Undersøkelsesarbeid i barnevernet: Fra bekymring til beslutning

Prosjektet skal følge tjenestenes arbeid fra bekymringsmelding mottas, via undersøkelsesfasen, til beslutning om tiltak eller henleggelse fattes.

Prosjektets hovedmålsetning er å identifisere hva som må til for å sikre god kvalitet i meldings- og undersøkelsesarbeidet i barnevernet ... slik at en mer enhetlig og god faglig praksis sikres og barns rettsikkerhet ivaretas.

Delprosjekter

Delprosjekt 1: Kunnskapsstatus

Hva er hovedtrekkene i den oppdaterte kunnskapen om barnevernets meldings- og undersøkelsesarbeid?

Delprosjekt 2: Bekymringsmeldinger

Hva utløser barnevernets inngripen i familier det er knyttet bekymring til, og hvordan begrunnes henleggelse?

Delprosjekt 3: Barneverntjenestens arbeid i undersøkelsesfasen

Hvordan sikrer barneverntjenesten god saksbehandling og godt faglig arbeid i undersøkelsessaker fra melding om bekymring til beslutning tas?

Delprosjekter forts.

Delprosjekt 4: Barn og foreldres medvirkning

Hvordan medvirker og opplever barn og familier barneverntjenestenes undersøkelsesarbeid og hvilke synspunkter har de på samarbeidet med barneverntjenesten?

Delprosjektet 5: Evaluering

«Kvello-malen» som benyttes til utredning av barn i mange norske barneverntjenester skal evalueres.

Ivaretar maler/verktøy de behovet for informasjon om det enkelte barn?

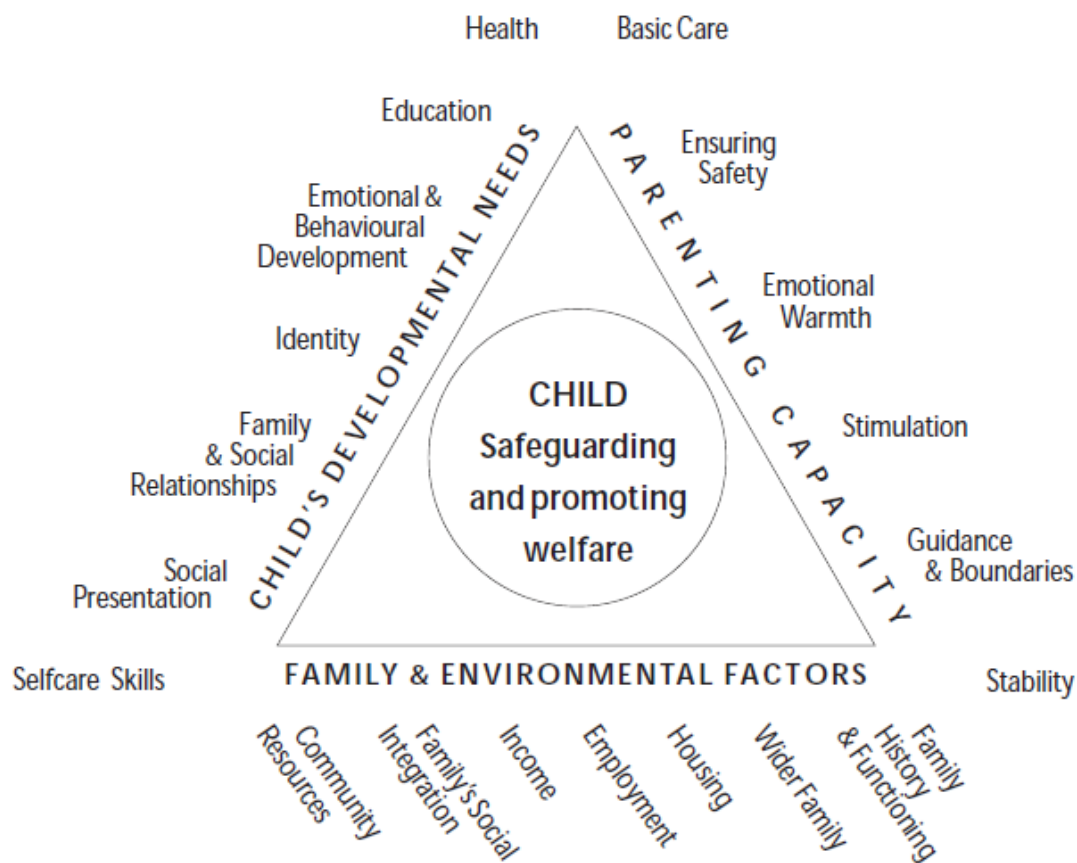
I hvilken grad understøttes malene av kunnskapsgrunnlaget?

Er malene/verktøyene egnet til å fange opp sentrale aspekter som f. eks foreldrenes omsorgsevne, barnets utviklingsmessige behov og familie og nærmiljø?

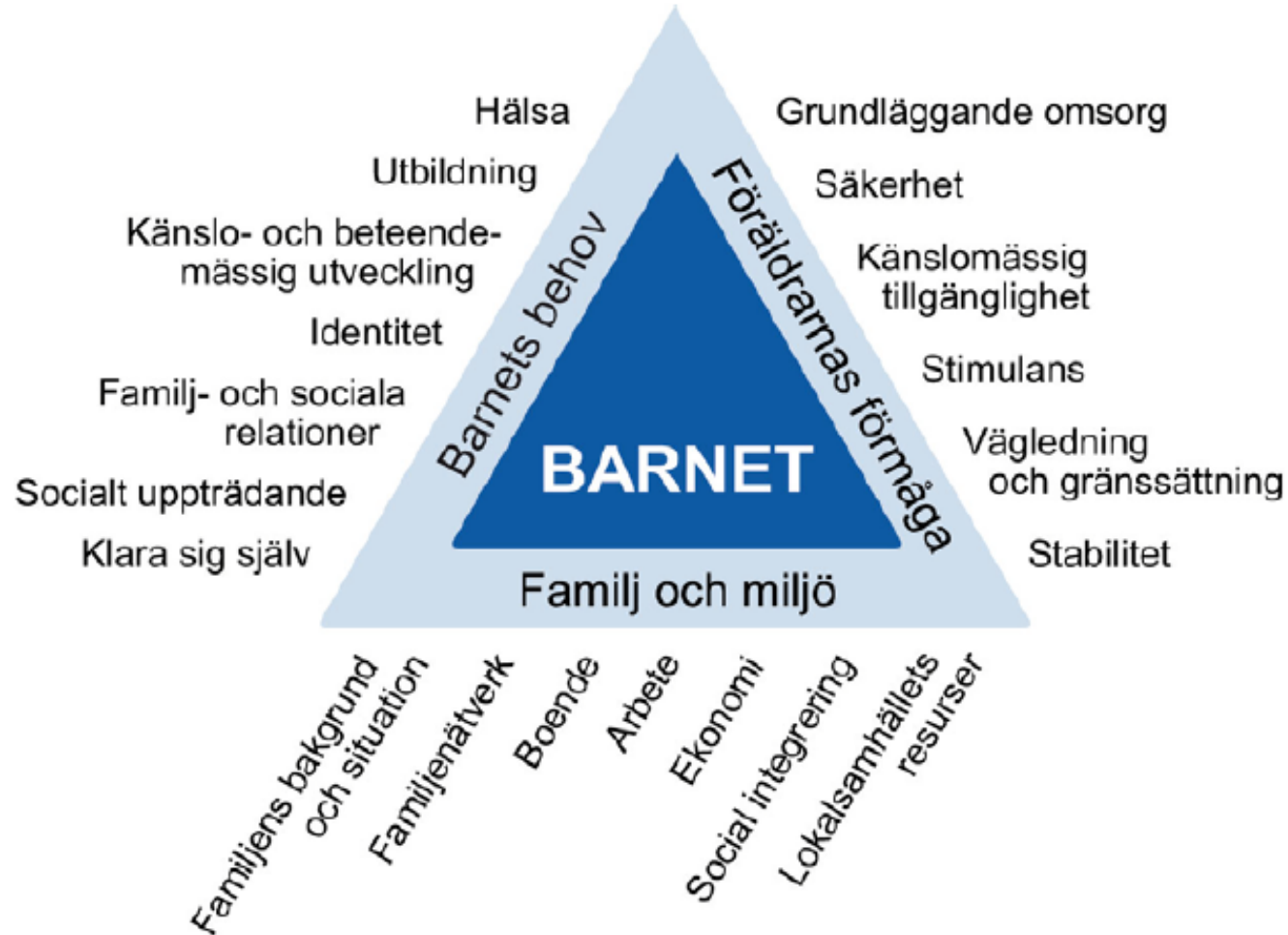
Nytt forskningsprosjekt 2015 – 2019: Hvordan fattes gode beslutninger?

- x Hvilke forhold om og rundt barnet hentes det inn informasjon om?
- x På hvilken måte involveres barnet?
- x På hvilken måte involveres foreldre?
- x Hvordan beskrives barnets livssituasjon / utviklingsmuligheter?
- x Hvilken kunnskap ligger til grunn for vurderinger og beslutninger?
- x Hva kjennetegner de skjønsmessige vurderingene?
- x Hvilke vurderinger tillegges vekt i beslutningsprosessen?
- x Hvordan vurderer og praktiseres: «*undersøkelsen skal gjennomføres slik at den minst mulig skader noen som den berører, og den skal ikke gjøres mer omfattende enn formålet tilsier*» ?
- x Elektroniske fagsystemers understøttelse av arbeidsprosesser og saksflyt

Framework for the Assessment of Children in Need and their Families

Barns behov i centrum

Sundhedsforhold
Skoleforhold og læring
Fritidsforhold og venskaber
Udvikling og adfærd

- Følelsesmæssig og adfærdsmæssig udvikling
- Identitet
- Social fremtræden
- Selvstændighed

Familieforhold – familierelationer

Barnets udviklingsmæssige behov

Grundlæggende omsorg
Sikkerhedsaspekter
Følelsesmæssig varme
Stimulering
Vejledning og grænsesætning
Stabilitet

Forældrekompetencer

BARNETS VELFÆRD

Familieforhold – familie og omgivelser

Familiens historie og funktion
Slægtninge og andre i familiens netværk
Boligen
Beskæftigelse
Økonomi
Familiens relationer til omgivelserne

- Familiens sociale integration
- Lokalsamfundsressourcer

Prinsipper for undersøkelsesarbeidet (jfr. England, Sverige, Danmark)

- ✓ Har barn og unge i sentrum
- ✓ Er basert på kunnskap om barns utvikling
- ✓ Er økologisk (helhetlig) i sin tilnærming
- ✓ Skal sikre like muligheter for alle barn
- ✓ Undersøkelse i samarbeid med barna og deres familie
- ✓ Bygger på styrker så vel som problemer
- ✓ Er tverretattlig /tverrprofesjonell i sin tilnærming, både når det gjelder undersøkelser og tiltak
- ✓ Nødvendige intervensjoner og tiltak iverksettes selv om undersøkelsen ikke er fullført
- ✓ Danner grunnlag for planlegging og evaluering av tiltak
- ✓ Bygger på evidensbasert kunnskap

Erfaringer, gevinster og omkostninger med standardiserte undersøkelsesarbeid

Først og fremst basert på forskning / erfaringer fra England,

- ... men også noe fra Danmark og Sverige,
- ... gjenkjennelig i forhold til erfaringer formidlet fra bruk av Kvello-malen,
- ... bør sammenholdes med forskning og erfaringer knyttet til «tradisjonelt» undersøkelsesarbeid.

Standardisert undersøkelsesarbeid

- ✘ Øker forutsigbarhet / gjennomsiktighet
- ✘ Tydelig og basert på forskning / teori
- ✘ Sikrer en mer strukturert kartlegging
- ✘ Sikrer at barnets beste er i sentrum
- ✘ Skaper trygghet for utøver
- ✘ Reduserer individuelle "tilbøyeligheter"
- ✘ Styrker grunnlaget for beslutning / valg av tiltak

men ikke uten nyanser...

(Jfr. Léveillé & Chamberland, 2010; Moesby-Jensen & Schjellerup Nielsen, 2013)

Standardisert utredningsmetodikk

- ✘ Øker forutsigbarhet / gjennomsløktighet
- ✘ Tydeligere basert på forskning / teori
 - men bruk av forskning / teori er være selektiv

(Jfr. Léveillé & Chamberland, 2010; Moesby-Jensen & Schjellerup Nielsen, 2013)

Forskning / teori er ikke objektive størrelser

The screenshot shows a news article on the website 'Familie og oppvekst'. The article title is 'Familier som sliter økonomisk har en dårligere foreldre-barn-relasjon'. The author is Kjetil Grøe Larsen. The article text discusses how economic hardship affects the relationship between parents and children. There are also advertisements for 'BUNNPRIS' and 'BILLIG MIDDAG HVER DAG' on the page.

Billig middag hver dag

BUNNPRIS

3 for 100,-

KARBONADEIG
GALDE 5% Fett, 400g

BUNNPRIS

Stadlen finner at ungdom opplever at foreldrene er mindre støttende og hjelpende hvis økonomien i familien er dårlig. Og jo verre økonomien blir, jo dårligere blir forholdet, viser undersøkelsen. Foto: Shutterstock / K119 - Kasper

Familier som sliter økonomisk har en dårligere foreldre-barn-relasjon

Psykologspesialist ønsker å balansere bildet. - Det er mer enn nok av barn med rike foreldre som ville ofret den Parisuren i helgen og heller hatt et nærrere forhold til foreldrene.

Kjetil Grøe Larsen
Publisert 10.06.2014 12:13

f Del tweet

Legg til i bokmerket

NOVA-forskere Jon Ivar Elstad og Karl Stefansen ved Høgskolen i Oslo og Akershus har sett på sammenhengen mellom økonomi og hvordan foreldre opplever seg overfor barna.

De finner at ungdom opplever at foreldrene er mindre støttende og hjelpende hvis økonomien i familien er dårlig. Og jo verre økonomien blir, jo dårligere blir forholdet.

30 år
1800 stipend
100 millioner kroner tildelt

Studér du
ENERGI

Forskning / teori er ikke objektive størrelser

Under 3.3.2.1. Konsekvenser av fattigdom:

«...Resultatene viste at det er en klar sammenheng mellom foreldrenes sosioøkonomiske status og barnas språklige og intellektuelle utvikling. Dataene kan tolkes slik at det ikke er sosioøkonomisk status i seg selv, men kvaliteten på samspillet mellom foreldre og barn som er utslagsgivende. Årsaksforholdene er sannsynligvis foreldrenes lave utdannelsesnivå, deres generelle omsorgskompetanse og stress som følge av en vanskelig livssituasjon.

Det er alvorlig at kvaliteten på samspillet mellom foreldre og barn på denne måten bidrar til å gjøre barna mindre i stand til å lykkes med skolegang og utdanning. Det er derfor gode grunner til å lede barnevernet sterkere inn på tiltak som forbedrer samspillskvaliteten mellom foreldrene og barna. Dette vil ha betydning for det enkelte barn og den enkelte familie, men også for samfunnet ved å redusere omfanget av generasjonsoverføring av barneverntiltak og relativ fattigdom.»

(NOU 2012 : 5, Bedre beskyttelse av barns utvikling, s. 30)

Standardisert utredningsmetodikk

- ✘ Øker forutsigbarhet / gjennomsiktighet
- ✘ Tydeligere basert på forskning / teori, men selektivt
- ✘ Sikrer en helhetlig kartlegging

men:

- er den tilpasset hele aldersspennet?

(Jfr. Léveillé & Chamberland, 2010; Moesby-Jensen & Schjellerup Nielsen, 2013)

Aldersfordeling nye undersøkelsessaker 2012

0 - 5 år: ca. 1/3

6 - 12 år: ca. 1/3

13 < år: ca. 1/3

(SSB, 2013)

Standardisert utredningsmetodikk

- ✘ Øker forutsigbarhet / gjennomsiktighet
- ✘ Tydeligere basert på forskning / teori, men selektivt
- ✘ Sikrer en helhetlig kartlegging

men:

- er den tilpasset hele aldersspennet?
- er nettverkets kunnskap inkludert?
- er den utviklingsøkologisk?
- hva med informasjon som ikke «passer inn»?

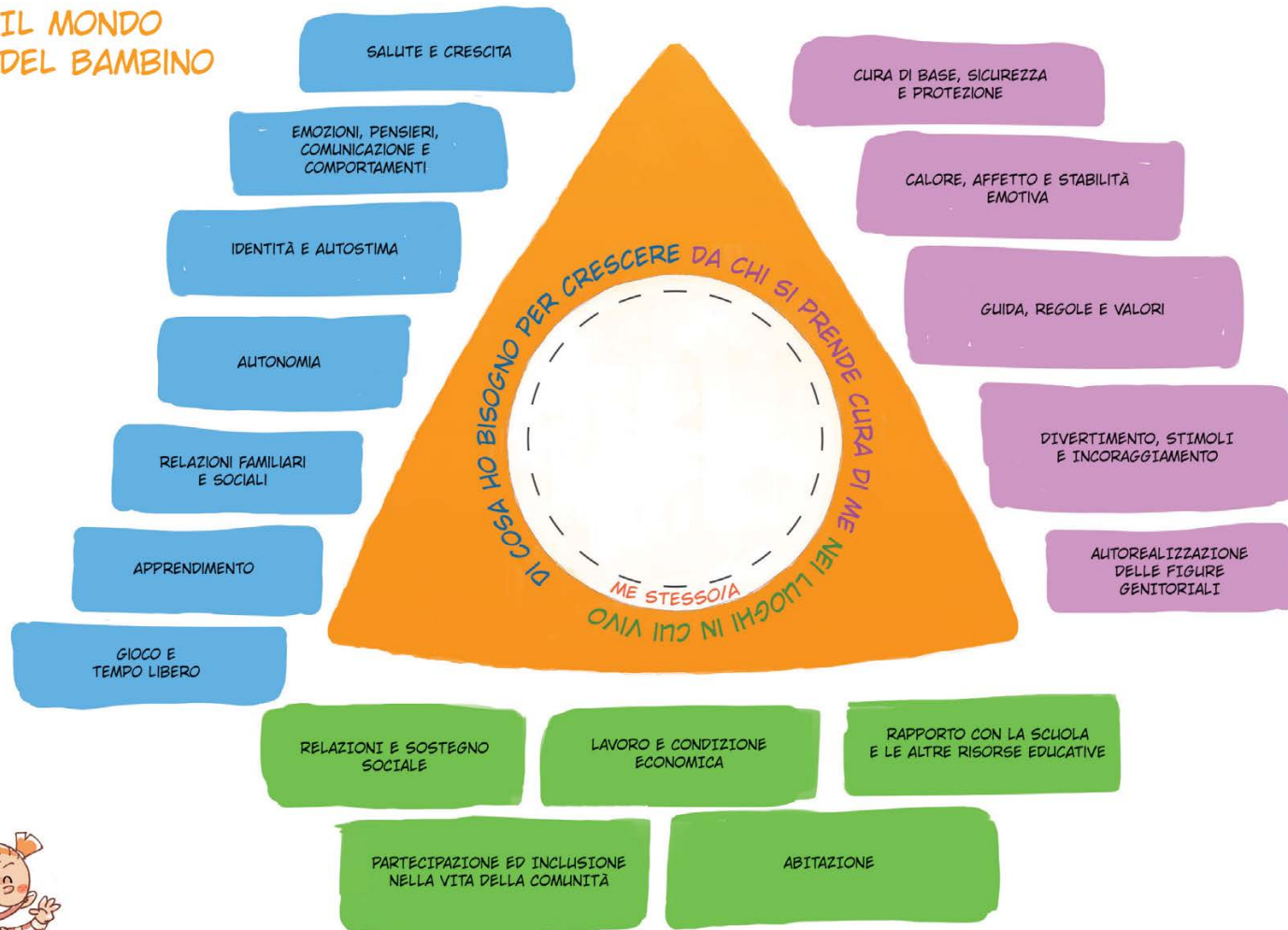
(Jfr. Léveillé & Chamberland, 2010; Moesby-Jensen & Schjellerup Nielsen, 2013)

Standardisert utredningsmetodikk

- ✘ Øker forutsigbarhet / gjennomsiktighet
- ✘ Tydeligere basert på forskning / teori, men selektivt
- ✘ Sikrer en helhetlig kartlegging, - i beste fall
- ✘ Sikrer at barnets behov er i sentrum
- som «undersøkelsesobjekt», med som subjekt?

Barnets verden

IL MONDO DEL BAMBINO

Standardisert utredningsmetodikk

- ✘ Øker forutsigbarhet / gjennomsiktighet
- ✘ Tydeligere basert på forskning / teori, men selektivt
- ✘ Sikrer en helhetlig kartlegging, - i beste fall
- ✘ Sikrer at barnets behov er i sentrum – også som «subjekt»?
- ✘ **Skaper trygghet for utøveren**
 - en utbredt erfaring
 - også for klienten?; språk og begreper
 - hva avgjør om hele eller deler av malen?

(Jfr. Léveillé & Chamberland, 2010; Moesby-Jensen & Schjellerup Nielsen, 2013)

Standardisert utredningsmetodikk

- ✘ Øker forutsigbarhet / gjennomsiktighet
- ✘ Tydeligere basert på forskning / teori, men selektivt
- ✘ Sikrer en helhetlig kartlegging, - i beste fall
- ✘ Sikrer at barnets behov er i sentrum - også som «subjekt»?
- ✘ Skaper økt trygghet for utøveren – også for klienten?
- ✘ Reduserer individuelle ”tilbøyeligheter”
 - men tilpasset sakens individuelle karakter?
 - også mindre alvorlige saker?

(Jfr. Léveillé & Chamberland, 2010; Moesby-Jensen & Schjellerup Nielsen, 2013)

Eks: jente 4 år, mor afrikansk, far norsk

Hvilke forhold ligger til grunn for at det nå er iverksatt hjelpetiltak fra barneverntjenesten?

Saksbehandler:

Sårbar familie, lite nettverk. Mor som bærer på mange belastende opplevelser fra tidligere. Har vært store konflikter mellom mor og far samt mellom mor og fars familie. Alvorlighet: 1 (fra 1 til 7)

På hvilke områder er nåværende hjelpetiltak fra barneverntjenesten ment å føre til endring?

Saksbehandler:

Utvide mors og jentas nettverk. Gi mor mer overskudd til jenta, og til å ta tak i egen psykisk helse. Sørg for at mor og jenta får hjelp av andre instanser når det er nødvendig.

Fasene i beslutningsprosessen

- basert på dokumentanalyse (Backe-Hansen, 2001)

Informasjonsinnhenting
(presentasjon av barnevernrelevant informasjon)

Informasjonsbearbeiding
(konstruksjon av barnevernfaglig argumentasjon)

Integrasjon til en beslutning
(matching mellom sak og lov)

Standardisert utredningsmetodikk

- ✘ Øker forutsigbarhet / gjennomsiktighet
- ✘ Tydeligere basert på forskning / teori, men selektivt
- ✘ Sikrer en helhetlig kartlegging, - i beste fall
- ✘ Sikrer at barnets behov er i sentrum – også som «subjekt»?
- ✘ Skaper trygghet for utøveren
- ✘ Reduserer individuelle ”tilbøyeligheter”
- men tilpasset den individuelle saken?
- ✘ Styrker grunnlaget for beslutning / valg av tiltak
- men fortsatt kreves avveininger og skjønnsutøvelse

(Jfr. Léveillé & Chamberland, 2010; Moesby-Jensen & Schjellerup Nielsen, 2013)

Erfaringer med manualiserte versus tradisjonelle utredningsmetoder

- Karleggingsmalen har ført til en større trygghet i meldings- og undersøkelsesarbeidet
- En viktig støtte for nyutdannede, særlig det sterke fokus på det enkelte barn
- Kartleggingsmalen forutsetter kompetanse på en rekke områder, som kritisk analytisk kompetanse
- Vanskelig å få øye på rommet for skjønnsutøving
- Hva er innholdet i skjønnen? Kunnskapsbasert eller basis i private meninger
- Savner en lederstyrt beslutningsprosess

Foreldres erfaringer fra undersøkelser, England & Norge (Samsonsen & Willumsen, 2015)

Table 2: Overview of findings

Similarities between England –Norway:		
Identified common narrations as the overarching theme: Stories of emotions; power in assessment System power Relational power (informal power)		
Differences between England – Norway:		
	“Risk” -----	“Need”
	England	Norway
Assessment expectations	Limited expectations of help; High expectations of placement/risk assessment	High expectations on help; Limited expectations of placement/risk assessment
Social Worker view	“We hate social workers”	More neutral view on social workers; include “social workers as helpers”
Clarity in assessment	Clear assessment, lot of standard questions	Lack of clarity in assessment; Honesty as risky
Service user participation	Little expectations of participation; Limited knowledge of the concept; Did not experience participation	High expectations of participation; Aware of participation rights; Various experiences on participation

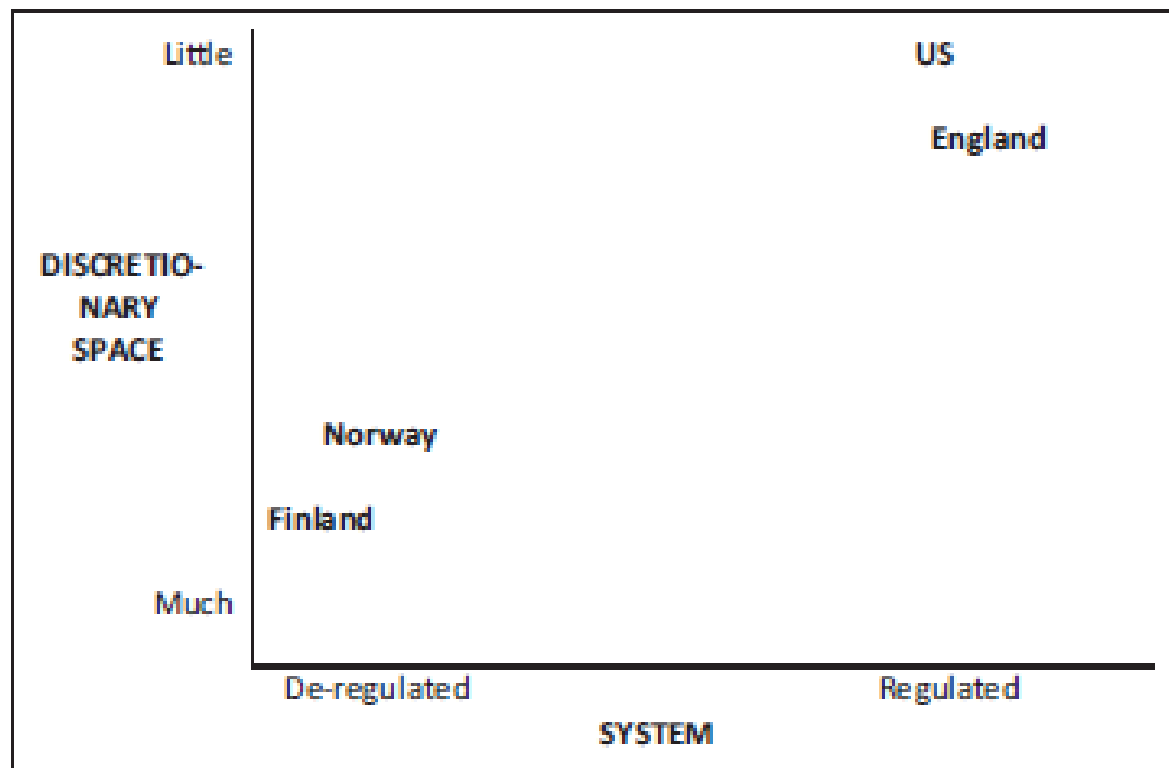

Figure 1. Relative discretion features in four different child welfare systems.

KIKKAN U. CHRISTIANSEN

Denne artikkelen handler om foreldres opplevelse av å være under undersøkelse og vurdering i barnevernet. Perspektivet er ensidig familienes. De andre partene er ikke kommet

Standard-opplegg for undersøkel- se har styrker, men også svakheter.

Betydningen av planmessig-
tiner og faste prosedyrer blir
strøket ganske kraftig for
som ledd i effektivisering og
belser på kvalitetsheving.
selv gjort meg til talsmann for
er nødvendig for barnevern
dere å ha en struktur å forholde
til i utøvelsen av en va
oppgave. (Ustvedt Chris
1991, Seabury, 1985).

de.
Bakgrunnen for denne tilnær-
gen ligger dels i et ønske om å
ne studere «motpartens» posi-
og opplevelse uten de briller
min tidligere rolle som saksbe-
tiller ga meg. Dels tror jeg det er

Dette betyr i praksis at det ikke finnes noen standard oppskrift som er «best» for alle. Det blir et viktig poeng for en barnevernsarbeider å kunne ha en standard form i hodet, men samtidig å kunne vurdere, trinn for trinn, hvorvidt hun skal gå fram «etter oppskriften», eller foreta en begrunnet tilpasning.

innholdet i fokus innen vi
enfor den retning i barnevernet
SA som har fått betegnelsen
powerment based practice. Det
pekes på hvordan familiene styrkes
eller svekkes i sin omsorgsutøvelse
i kontakt med hjelpeapparatet, på
måter som får betydning for deres

Undersøkelsens tosidige formål

- ✓ Undersøkelser i barnevernet har til hensikt å identifisere og inkludere de barna som har behov for barnevernets tiltak, foreta valg av det mest hensiktsmessige tiltak og fatte beslutninger på “rett” tidspunkt.
- ✓ Undersøkelsene skal også legge grunnlag for samarbeid om tiltakene, evt. for henleggelse / henvisning.

Arbeid med metoden Signs of Safety ved Voss barneverntjeneste

Hva er Signs of Safety?

- Metoden er utviklet i Australia på 1990-tallet av Andrew Turnell og Steve Edwards i samarbeid med praktikere
- Kartlegger både risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer – fokus på hvordan disse påvirker barnet
- Løsningsskapende samtaler, fokus på ressurs- og endringstenking fra første møte med foreldre
- Er implementert i barnevernet i Australia, Canada, USA, Japan, Danmark, Sverige, Nederland, England og nå i Voss kommune!

SIGNS OF SAFETY-SKJEMA

1. Kva bekymrar?	2. Kva fungerer?	3. Kva skal skje?
Bekymringsgrunnlag - omsorgssvikt vald og overgrep som har funne stad	Forhold som reduserer bekymringane for barnet, og som skapar tryggleik	Barneverntenesta sin mål for barnet sin trivsel og tryggleik
Bekymringsuttale - bekymringar for kva som vil skje med barnet om forholda ikkje endrar seg	Det som fungerer i barnet sitt liv til trass for problema	Familien sine mål og idear for å oppnå trivsel og tryggleik for barnet
Kompliserande forhold	Familien og nettverket sine ressursar i breiare forstand	De neste skritta for å kunne nå måla
<p>4. Tryggleiksskala På ein skala frå 0 til 10, der 10 står for at tryggleiken for barnet er tilstrekkelig til at barneverntenesta kan avslutte saka, og der 0 står for at situasjonen er så alvorlig at barnet ikkje kan bli buande i heimen korleis vurderer du situasjonen?</p> <p style="text-align: center;">0 ----- 10</p>		

Rammen for undersøkelsesarbeidet

- ✘ Systematikk styrker undersøkelsesarbeidet.
- ✘ Rigid standardisering koder undersøkelsesarbeidet.
- ✘ Praktisere åpenhet og deltakelse gjennom hele undersøkelsesprosessen.
- ✘ For å fungere i praksis må maler og verktøy oppleves forståelige, meningsfulle, nyttige og relevante – helst for både barnevernsarbeider og familie.
- ✘ Dersom vi i mange undersøkelser fraviker «vår mal», er det behov for revisjon av malen, og/eller: behov for å utvikle og avklare *vår alternative måte å gjennomføre undersøkelsen på.*

Fra informasjon til beslutning

- ✘ Bevissthet om hvilke spørsmål undersøkelsen skal besvare
- ✘ Ha stoppunkt underveis for å kunne justere kursen.
- ✘ Sikre beslutning i «rett tid» - tydeliggjøre beslutningspunktet
- ✘ Legge vurderinger og foreløpige konklusjoner fram for de det gjelder.
- ✘ Sikre «utenfra-blikk».
- ✘ Vurdere ulike beslutningsalternativer, bl.a. i lys av kunnskap og realisme om tilgjengelige tiltak.
- ✘ Følge opp, evaluere og lære av beslutningene som er foretatt.

Referanser:

- Backe-Hansen, E. (2001). *Rettfærdiggjøring av omsorgsovertakelse: en beslutningsteoretisk analyse av barneverntjenestens argumentasjon i en serie typiske saker om små barn*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Bunkholdt, V. (2006). Terskler for barneverntiltak. *Norges Barnevern*, 83(2), 13-22.
- Christiansen, K.U. (1992). Foreldreperspektiv på barnevernundersøkelsen. *Nordisk sosialt arbeid* nr. 3.
- Christiansen, Ø., Havnen, K., & Havik, T. (1998). *Mellom vern av barn og støtte til foreldre: hva vektlegger barnevernsarbeidere ved beslutninger i undersøkelsessaker?* (Vol. nr 1). Bergen: Barnevernets Utviklingssenter på Vestlandet.
- Drugli, MB & Marthinsen, E. (1996). *En undersøkelse av barnevernet i Trondheim - en gjennomgang av inntaksprosedyren i distriktene og 1000 meldte barns karriere i perioden 1994/95*. Trondheim: Barnevernets Utviklingssenter i Midt-Norge.
- Engebretsen, E. (2006). *Barnevernet som tekst: nærlesning av 15 utvalgte journaler fra 1950- og 1980-tallet*. Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Grinde, T. V. (2006). Nordisk barnevern: Variasjoner i normer, holdninger og praksis. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 11, 1140-1149.
- Hennum, Nicole (2011). Controlling children's lives: covert messages in child protection service reports. *Child & Family Social Work*. Vol. 16. doi: 10.1111/j.1365-2206.2010.00744.x
- Holtan, A. (1997). *Evaluering av barneverntjenesten i Tromsø kommune*. Tromsø: BUS Nord-Norge.
- Lurie, J. (2014). *Barneverntjenestens arbeid med bekymringsmeldinger I Trøndelag*. Trondheim: RKBU Midt-Norge.
- Marthinsen, E. and W. Lichtwarck (2013). *Det Nye barnevernet: fase I - en antologi*. Oslo:

- Midjo, T. (2010). En studie av samhandlingen mellom foreldre og barnevernarbeidere i barnevernets undersøkelse. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.
- Munro, E. (1999). Common errors of reasoning in child protection work. *Child Abuse & Neglect*, 23(8), 745-758.
- Nordstoga, D. (2011). Å definere problemet sammen?. I Kildedal, K. et.al: *Å bli undersøkt. – norske og danske foreldres erfaringer med barnevernundersøkelsen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rød, P.A. & Hegdalsvik, I.K.(2014) *Skjønns- og beslutningsarbeidet I barnevernets- meldings- og undersøkelsesfase*. Rapport. Stavanger: Stavanger kommune.
- Sagatun, S. (2011). Dimensjoner ved omsorg som gis oppmerksomhet i barnevernsundersøkelsen. I Kildedal, K. et.al: *Å bli undersøkt. – norske og danske foreldres erfaringer med barnevernundersøkelsen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Samsonsen, V. & Willumsen, E. (2014). Assessment in Child Protection. Social worker's voice in England and Norway.
- Samsonsen, V. & Willumsen, E. (2015). Narratives from parents in England and Norway: Power and emotions in child protection assessments. *Journal of comparative social work*, 1.
- Skauge, B. (2010). *Er det noen som vil høre på meg?: har endringer i barnevernloven, organisering av kommunale tjenester og innføring av nytt fagdataverktøy, der fokus har vært økt brukermedvirkning og deltakelse fra barnet, medført endringer i praksis? : blir barnets stemme mer fremtredende?* Trondheim
- Skivenes, M. & Stenberg, H.(2013). "Risk assessment and domestic violence – how do child welfare workers in three countries assess and substantiate the risk level of a 5-year-old girl?" *Child & Family Social Work*: n/a-n/a.
- Voll, I. (1995). *Avgjørelse, angst og ansvar - barnevernsarbeideres vurdering av omsorgsovertakelse*. Barnevernets Kompetansesenter på Vestlandet, Bergen

Lykke til med
undersøkelsesarbeidet,
og
tak for
oppmerksomheten!

”Barnehjelpenes foreldrene-tvisyn”

Når foreldre ønsker hjelp:

- ✓ foreldrene er barnets viktigste ressurs
- ✓ ved å søke hjelp ”ser” de barnet
- ✓ ivaretakelsen styrkes ved barnevernets tiltak

Når foreldrene ikke ønsker hjelp:

- ✓ foreldrene er en trussel mot barnets utvikling
- ✓ ved å avslå hjelp ser de ikke barnet
- ✓ ivaretakelsen av barnet betviles ytterligere

Elementer i Kvellos utredningsmal

1. Personer
2. Ansvarig for kartleggingen
3. Kartleggingsperioden
4. Informasjonsgrunnlaget
5. Bolig
6. Økonomi
7. Barnets kompetanse / fungering / tilpasning
 - 7.1. Barnets kompetanse
 - 7.2. Barnets psykiske og somatiske helse
 - 7.3. Barnets framtoning og tilpasning
 - 7.4. Barnets deltakelse i aktiviteter
8. Barnets selvrapporing
9. Foreldrenes psykiske og somatiske helse
10. Foreldrenes forståelse av barnet
11. Generell familiefungering
12. Foreldre - barn samspill
 - 12.1. Foreldrenes sensitivitet i samspill med barnet
 - 12.2. Barnets involvering av og reaksjoner på foreldrene
 - 12.3. Foreldrenes regulering av barnet
 - 12.3.1. Innarbeidede rutiner i familien
 - 12.3.2. Grensesetting
 - 12.3.3. Tilsyn med barnet når det er fysisk borte fra barnet
13. Spesifikke familieforhold
 - 13.1. Vold
 - 13.2. Rusmiddelmissbruk
 - 13.3. Seksuelle overgrep
 - 13.4. Kriminalitet
14. Risiko- og beskyttelsesfaktorer (til sammen 45 faktorer)
15. Oversikt over tilbudte og mottatte tiltak og effektene av dem
16. Oppsummering

Klientopplysninger

Klient: Anna Sui (281)

Fødselsdato: 12.01.2000

Bostedskommune: Oslo

14 Risiko- og beskyttelsesfaktorer, stress, belastninger og ressurser

Risikofaktorer som foreligger

Barnet:

☐ 1. Prematur og lav fødselsvekt	☐ 2. Utv.forsinkelse/lav IQ/syndrom/hjerneorg. skade	☐ 3. Oppmerksomhets- og konsentrasjonsvansker	☐ 4. Sky/tilbaketrekkende
☐ 5. Psykiske lidelser	☐ 6. Omsorgsvikt/mishandling/overgrep	☐ 7. Alvorlige somatiske sykdommer	☐ 8. Utrygg tilknyttingsstil (må være utredet for dette)
☐ 9. Ikke aldersadekvate vennskap og vennskap i avvike...	☐ 10. Relasjonsbrudd til nære personer	☐ 11. Alvorlig mobbing vart minst ett år	☐ 12. Søsken/foreldre døde
☐ 13. Adoptert	☐ 14. Fosterhjemsplassert	☐ 15. Rusmiddelmisbruk	

Foreldrene (de primære omsorgspersonene):

☐ 16. Psykisk lidelse	☐ 17. Høyt konfliktnivå	☐ 18. Omsorgsvikt/mishandling/overgrep i egen oppvek...	☐ 19. Mangelfull/mishandlende omsorgsutøvelse
☐ 20. Voldsutøvelse i familien	☐ 21. Kriminalitet - tidligere og/eller nåtidig	☐ 22. Rusmiddelmisbruk	☐ 23. Lang adskillelse fra mor
☐ 24. Arbeidsledige/trygdet/stønadmottaker, eller lign...	☐ 25. Mer enn tre flyttinger mens barna er mellom 2-3 å...	☐ 26. Samlivsbrudd mellom foreldrene	☐ 27. Steforelder
☐ 28. Uavklart oppholdsstatus	☐ 29. Familien er stigmatisert		

Det øvrige oppvekstmiljø:

☐ 30. Belastet nærmiljø	☐ 31. Dårligfungerende barnehage/skole

Beskyttelsesfaktorer som foreligger

Barnet:

Foreldrene (de primære omsorgspersonene):

Det øvrige oppvekstmiljø:

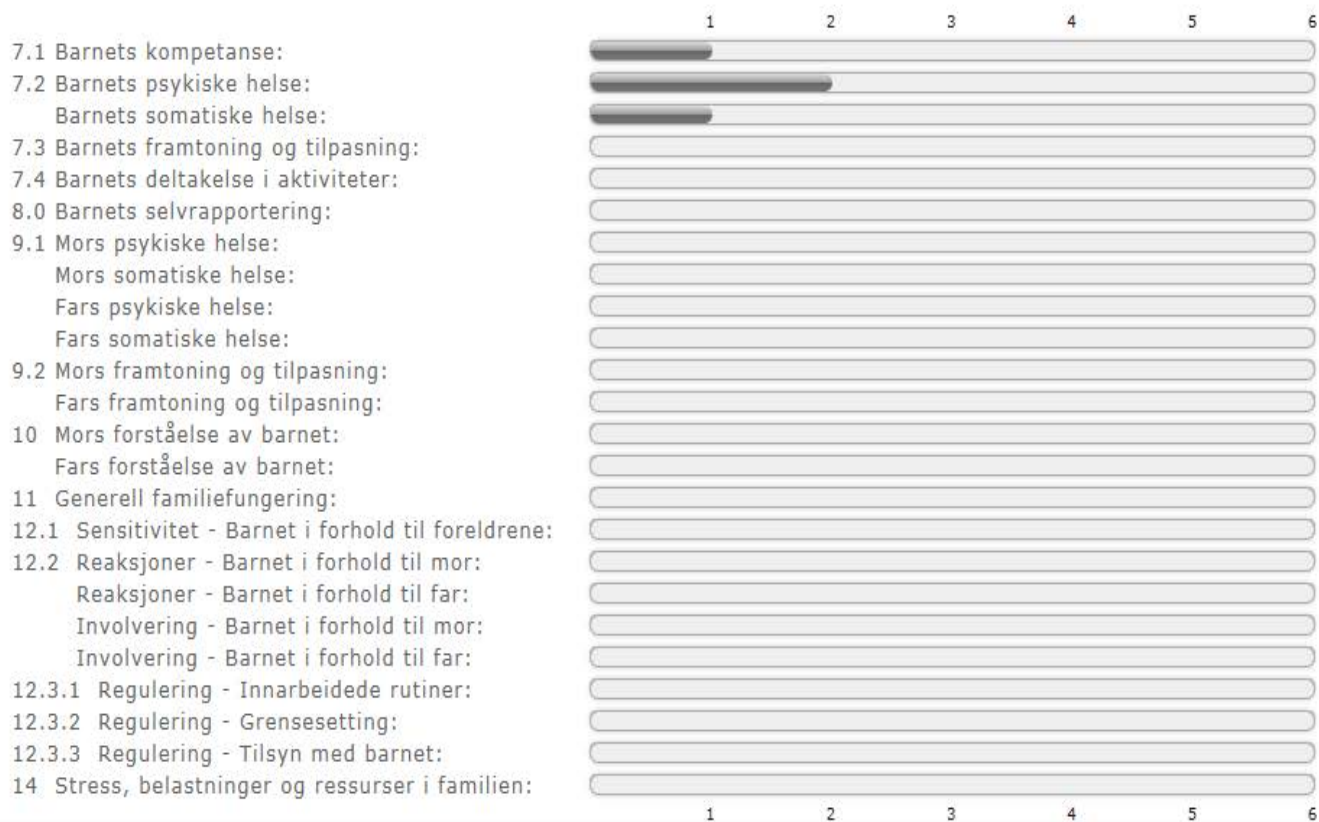
Beskrivelse av stress, belastninger og ressurser i familien

Klientopplysninger

Klient: Anna Sui (281) Fødselsdato: 12.01.2000
 Bostedskommune: Oslo

16 Score

Hvordan kan barnets aktørposisjon forstås og realiseres?

Barnevernsarbeideren som bakkebyråkrat

I teorien om bakkebyråkratiet er oppmerksomheten særlig rettet mot:

- ✘ hva som skjer i møtet mellom bakkebyråkraten og brukerne / klientene

i lys av

- ✘ de overordnede politisk målsettinger som bakkebyråkraten skal forvalte / realisere

Et nedenfra - og - opp – perspektiv

Barnevernsarbeideren som bakkebyråkrat

Noen kjennetegn:

- ✘ iverksetter og utformer barnevernspolitikken
- ✘ skal realisere vage og motsetningsfylte målsettinger
- ✘ den vesentlige “ansikt til ansikt” - kontakten
- ✘ bindeledd / formidler mellom det offentlige og individet
- ✘ handlingsrom → handlingsfrihet
- ✘ innehar og utøver makt

Fra «Når gir barnevernet hjelp»

(Christiansen, Havnen & Havik, 1998)

I enkelte av intervjuene hvor både saksbehandler og overordnet konsulent deltok, kunne disse to uttrykke en viss uenighet blant annet om tilliten til foreldrene og tillitens betydning. *"Et godt inntrykk av mor ikke er en garanti for at barna har det bra"* uttalte en konsulent. Hun ville hatt en grundigere undersøkelse, men ettersom saksbehandleren hadde tillit til mor, så var det vanskelig for konsulenten å overprøve hennes vurdering. Fra et annet intervju;

Konsulent: *"Vi var litt uenig, men vi landet jo til slutt ned da. Og det har litt med at jeg ikke har vært i kontakt med mor selv, og du får på en måte en følelse av - greit liksom - og da gir jeg meg på det."*

4 grunner til at fokus rettes mot foreldrene i undersøkelsen:

- x** Meldingene er oftere beskrivelse av foreldrenes problemer enn barnas situasjon
- x** Undersøkelser består først og fremst av samtaler med foreldrene og i mindre grad direkte kontakt med barnet
- x** Sakenes forløp er ofte bestemt ut fra hva som kommer ut av det første møtet med foreldrene og foreldrenes innstilling til barnevernet
- x** Hvorvidt tiltak skal iverksettes og hvilket tiltak avhenger i stor grad av foreldrenes oppfatning

(Fra forskningsprosjektet "Når gir barnevernet hjelp")

Barnevernsarbeideren som bakkebyråkrat

I teorien om bakkebyråkratiet er oppmerksomheten særlig rettet mot:

- ✘ hva som skjer i møtet mellom bakkebyråkraten og brukerne / klientene

i lys av

- ✘ de overordnede politisk målsettinger som bakkebyråkraten skal forvalte / realisere

Et nedenfra - og - opp – perspektiv

Barnevernsarbeideren som bakkebyråkrat

Noen kjennetegn:

- × iverksetter og utformer barnevernspolitikken
- × skal realisere vage og motsetningsfylte målsettinger
- × den vesentlige “ansikt til ansikt” - kontakten
- × bindeledd / formidler mellom det offentlige og individet
- × handlingsrom → handlingsfrihet
- × innehar og utøver makt

Referanser:

- Backe-Hansen, E. (2001). *Rettfærdiggjøring av omsorgsovertakelse: en beslutningsteoretisk analyse av barneverntjenestens argumentasjon i en serie typiske saker om små barn*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Bunkholdt, V. (2006). Terskler for barneverntiltak. *Norges Barnevern*, 83(2), 13-22.
- Christiansen, K.U. (1992). Foreldreperspektiv på barnevernundersøkelsen. *Nordisk sosialt arbeid* nr. 3.
- Christiansen, Ø., Havnen, K., & Havik, T. (1998). *Mellom vern av barn og støtte til foreldre: hva vektlegger barnevernsarbeidere ved beslutninger i undersøkelsessaker?* (Vol. nr 1). Bergen: Barnevernets Utviklingssenter på Vestlandet.
- Drugli, M.B. & Marthinsen, E. (1996). *En undersøkelse av barnevernet i Trondheim - en gjennomgang av inntaksprosedyren i distriktene og 1000 meldte barns karriere i perioden 1994/95*. Trondheim: Barnevernets Utviklingssenter i Midt-Norge.
- Engebretsen, E. (2006). *Barnevernet som tekst: nærlesning av 15 utvalgte journaler fra 1950- og 1980-tallet*. Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Grinde, T. V. (2006). Nordisk barnevern: Variasjoner i normer, holdninger og praksis. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 11, 1140-1149.
- Hennum, Nicole (2011). Controlling children's lives: covert messages in child protection service reports. *Child & Family Social Work*. Vol. 16. doi: 10.1111/j.1365-2206.2010.00744.x
- Holtan, A. (1997). *Evaluering av barneverntjenesten i Tromsø kommune*. Tromsø: BUS Nord-Norge.
- Lurie, J. & Tjelflaat, T. (2014). *The Assessment Process in Norwegian Child Protection*. Paper Eusarf conference, København.
- Marthinsen, E. and W. Lichtwarck (2013). *Det Nye barnevernet: fase I - en antologi*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Midjo, T. (2010). En studie av samhandlingen mellom foreldre og barnevernarbeidere i barnevernets undersøkelse. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.
- Munro, E. (1999). Common errors of reasoning in child protection work. *Child Abuse & Neglect*, 23(8), 745-758.
- Munro, E. (2011). The Munro Review of Child Protection: Final Report. A Child – Centered system. Department of Education.
- Nordstoga, D. (2011). Å definere problemet sammen?. I Kildedal, K. et.al: *Å bli undersøkt. – norske og danske foreldres erfaringer med barnevernundersøkelsen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rød, P.A. & Hegdalsvik, I.K.(2014) *Skjønns- og beslutningsarbeidet I barnevernets- meldings- og undersøkelsesfase*. Rapport. Stavanger: Stavanger kommune.
- Sagatun, S. (2011). Dimensjoner ved omsorg som gis oppmerksomhet i barnevernsundersøkelsen. I Kildedal, K. et.al: *Å bli undersøkt. – norske og danske foreldres erfaringer med barnevernundersøkelsen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Samsonsen, V. & Willumsen, E. (2014). Assessment in Child Protection. Social worker's voice in England and Norway.
- Skauge, B. (2010). *Er det noen som vil høre på meg?: har endringer i barnevernloven, organisering av kommunale tjenester og innføring av nytt fagdataverktøy, der fokus har vært økt brukermedvirkning og deltakelse fra barnet, medført endringer i praksis? : blir barnets stemme mer fremtredende?* Trondheim
- Skivenes, M. & Stenberg, H.(2013). "Risk assessment and domestic violence – how do child welfare workers in three countries assess and substantiate the risk level of a 5-year-old girl?" *Child & Family Social Work*: n/a-n/a.
- Voll, I. (1995). *Avgjørelse, angst og ansvar - barnevernsarbeideres vurdering av omsorgsovertakelse*. Barnevernets Kompetansesenter på Vestlandet, Bergen,